

„VOVERĖS TRASA“

PĖSTUTE PO ANYKŠČIŲ REGIONINĮ PARKĄ

1. Startas (prie Medžių lajų tako informacinio centro). Voverės dienotvarkė prasideda.

Apsidaryk: tai – Anykščių šilelis, o didelis akmuo šalia – miško šerdis. Būtent šį riedulį kadaise nešė velnias, norėdamas nugriauti Anykščių bažnyčią, tačiau to padaryti jam nepavyko, nes rytą užgiedojo pirmiesiems gaidžiams velnias išsigando ir išmetė akmenį, kur ir liko jis gulėti. Puntuko akmuo – paminklas Dariui ir Girėnui. Būtent šių pilotų bareljefai ir testamentų žodžiai yra iškalti ant akmens. Kiek sveria Puntuko akmuo? (atsakymas: 265 tonas)

2. Kertame kelią ir sukame į kairę

Voverės namai – futbolo kamuolio dydžio. Namus šis padarėlis įsirengia jau esančioje drevėje arba susineša lizdą iš įvairių lapų, šakelių ir to, ką randa miške. Lizdelis dažniausiai turi dvi angas, o jo vidus būna išklotas minkštais augalais ir lapais. Neretai voverė pasistato daugiau nei vieną namą. Ar žinojote, jog voverės kasmet pasodina tūkstančius medžių? Taip yra todėl, kad jos tiesiog pamiršta, kur paslepia savo riešutus ir giles, tačiau vis tiek sugeba prisiminti net apie 10 tūkstančių savo maisto slaptaviečių.

3. Šventieji ąžuolai

Kadaise šalia Puntuko akmens žaliavo Šventųjų ąžuolų giraitė. Apie šiuos ąžuolus sukurta daugybė legendų. Čia buvo kūrenami aukurai, aukojamos aukos dievams, meldžiamasi, kabinami kryželiai. Apie Šventuosius ąžuolus rašė literatūros klasikai A. Baranauskas ir A. Vienuolis – Žukauskas. Iki mūsų dienų išliko tik du Šventieji ąžuolai, o 1990 m. praūžus smarkiai vėtrai vienas iš jų išlūžo. Anykščių girininkijos eigulys A. Urbšys kartu su R. Nečiūnu jį atsodino, 1991 m. į vieną iš ąžuolų įkelta medinė Jėzaus Nazariečio skulptūrėlė. Šie Šventieji ąžuolai – Anykščių rajono savivaldybės saugomas gamtinis kraštovaizdžio objektas.

4. Nuotaikinga trasa

Šioje kelionėje laukia ne vienas išbandymas! Eidamas ne tik geriau pažinsi voveres, gamtą, tačiau ir patirsi naujų pojūčių.

5. Posūkis į kairę

Lietuvos miškuose gyvena tik viena voverių rūšis – Paprastoji voverė. Jos daugiausiai paplitusios spygliuočių miškuose, tačiau kartais įsikuria ir mišriuosiuose ar lapuočių miškuose. Pastaruoju metu jos vis dažniau sutinkamos miestų soduose, parkuose. Paprastosios voverės visai nebaikščios, kartais ėda net iš žmogaus rankų.

6. Privatūs miškai

Ar kada ragavai gilių kavos? Deja, patiems pasigaminti kokybišką gilių kavą nėra lengva ir paprasta. Giles kavai geriausia rinkti pilnai sunokusias, kai prasideda masinis jų kritimas (spalio mėnesį). Tinkamiausios vietos: atokiau nuo pagrindinių kelių, toliau į mišką. Labiausiai kavai tinka stambios, didelės ir nesukirmijusios gilės. Jas reikia išdžiovinti ir tada išglaudyti.

7. Ar žinojai?

Ar žinojai, kad 2012 m. JAV paskelbė, jog pagal įvairius rodiklius Lietuva yra geriausiai miškus tvarkanti šalis pasaulyje? Mokslininkams atliekant miškų išsaugojimo vertinimą vadovautasi trimis kriterijais: medynų tūrio pokyčiai; miško kirtimai; miškingumo pokyčiai. Tyrimų metu gauta informacija leidžia tvirtinti, jog Lietuvos ištekliai (plotai ir medienos tūriai) nuolatos didėja, medžių kertama gerokai mažiau nei priauga, iškirsti miškai greitai atkuriami, gerėja medynų amžiaus struktūra, o jų stabilumas ir produktyvumas, biologinė įvairovė pranoksta daugelio kaimyninių šalių miškus.

8. Jaunas ąžuolynas

Kur auga didžiausias ąžuolas Lietuvoje? Nors ir ne Anykščių miškuose, bet paminėti verta! Tai – Stelmužės ąžuolas. Lietuvoje augantis paprastasis ąžuolas vienas seniausių Europoje! Šis auga Stelmužės kaime (Zarasų raj.) ąžuolui apie 1500 metų, jo skersmuo – 3,5 m, apimtis prie žemės 13 m (kamienui apimti reikia 8 – 9 vyrų), o aukštis – 23 m. Yra daug istorijų apie šį ąžuolą. Sakoma, kad jo drevėje kažkada buvo rasti žmogaus griaučiai su prancūzišku šautuvu – tai buvo Napoleono kareivio, bėgančio iš Rusijos, slėptuvė.

9. Kairėje – beržai. Sukame jų link

Šiuose miškuose mažai beržų, tad voverė aptikusi net du vienoje vietoje nori papasakoti apie skanų gėrimą, išgaunamą iš beržų – sulą. „Kai bėgioju medžių viršūnėmis, kartais matau žmones, nešančius plastmasinius butelius. Nusileidusi kiek žemiau, kad matyčiau, kas butelyje (deja, ne riešutai), matau vandenį. Bet girdėjau, kad žmonės išgręžia beržą ir iš jo laša sveikatos eleksyras – sula. Ji labai naudinga tiek sveikatai, tiek grožiui. Kartą aptikau sulą šalia vieno didelio beržo, tai paragavau... Tačiau man ji nepatiko, nes skonis kaip vandens, bet už tai dabar mano kailis taip blizga!“

10. Mėlynės ir pakalnutės

Ar mėgsti uogas? Mėlynės – vitaminų šaltinis! Jų prisirinkti galima birželio mėnesio pabaigoje (jei metai nebuvo labai sausi). Jei pakankamai lijo – uogos bus didelės, sultingos. Šiuose miškuose mėlynių taip pat yra, tačiau reikia paieškoti kiek drėgnesnės vietos. Be to, tikra miškų puošmena – pakalnutės. Jos vienos kvapniausių pavasario gėlių. Visame augale kaupiasi veikliosios medžiagos, stipriai veikiančios širdies bei centrinės nervų sistemos veiklą. Tačiau netinkamai naudojami pakalnučių preparatai nuodingi, tad juos galima naudoti tik gydytojo nurodymu.

11. Sukame į kairę

Voverės sugeba murkti, cypti, cypsėti, bet tarpusavyje bendrauja uodegomis, naudodamos jas kaip įspėjamąjį ženklą. Padarėliai jas pradeda judinti, jei ką nors įtaria. Taip pat, voverės savo kelią pažymi šlapimu, o maistą ar viena kitą atpažįsta uosle.

12. Smiltyninis gvazdikas

Būtent šiose vietose galima aptikti retą augalą – smiltyninį gvazdiką. Jis yra daugiametis žolinis augalas, kuris žydi melsvai žaliais žiedeliais (forma primena snaiges) vasaros metu. Dažniausiai auga sausose vietose ar sausuose pušynuose, paplitęs pietryčių ir pietiniuose regionuose, tačiau gana retas. Smiltyninis gvazdikas yra įrašytas į Lietuvos Raudonąją knygą, o taip pat ir į Europos bendrijai svarbių augalų rūšių sąrašą (jame yra tik 12 augalų rūšių).

13. Prieš mus – turbūt dar šlapias takas. Briskime juo!

Kai voverės nujaučia pavojų, jos bėga slėptis, mėtydamos pėdsakus zigzagais. Tai puiki strategija, norint pasprukti nuo plėšrių paukščių ar kitų priešų. Deja, jei priešas yra automobilis, šie zigagai neveikia.

14. Kaip apsisaugoti nuo uodų ir mašalų.

Šiandien mums visiems kompaniją palaiko plati įvairovė kraujasiurbių. Kaip nuo jų apsisaugoti? Uodai labai nemėgsta atrių, intensyvių eterinių aliejų kvapų, o žmogaus nosiai jie yra gardūs ir mieli. Pavilgykite drabužių kamuščius eteriniu aliejumi arba praskiedusios su paprastu aliejumi tepkite ant kūno. Geriausia naudoti kedrų, eukaliptų, bazilikų, levandos, čiobrelių, citrinos, kvapiųjų citrinžolių, pipirmėtės, rozmarino eterinius aliejus. Šiais aliejais galima gydyti ir niežtinčius įgėlimus. Bėda tik ta, kad jie veikia gana trumpai – vos 20 minučių. Taip pat padeda gvazdikėlių aliejus, kurį galite rasti vaistinėje.

15. Kaip orientuotis miške?

Miškai gali būti labai klaidingi, ir visur jie skirtingi. Žmogui dėmesį reikia atkreipti į kelius, taip pat į miškų kvartalinį tinklą, kuris susideda iš kvartalinų linijų. Tai iškirstos iki keturių metrų pločio linijos miškuose. Jos visada kertamos iš šiaurės į pietus ar iš vakarų į rytus. Žmonės, pastebintys tinklą, išėjimą iš miško randa patys. Reikia nepamiršti pakrauto telefono, o pasiklydus skambinti į pagalbos centrą telefonu 112, kuris perduoda pranešimą miškininkams. Pasiklydus miške be telefono, galima orientuotis kitais būdais: pagal medžio žieves, samanias ir vijoklius, skruzdėles, saulę, o naktį lengviausia orientuotis pagal žvaigždes. Bet kuriuo paros metu tiksliausiai šiaurės, pietų, rytų, vakarų kryptis padeda nustatyti kompasas.

16. Voverės virtuvė

Apsidairyk: aplink tave – aukšti medžiai. Po egle matyti išlukštenti kankorėžiai, kurie rodo, jog būtent čia voverė pietavo. Voverė – labai protingas gyvūnelis. Kartais ji apsimeta, kad užkasa maistą vien tam, kad apgautų potencialų maisto vagį. Voverė iškasa duobutę, o tada vėl ją užkasa ir pabėga taip ir nepaslėpusi riešuto. Sumanu, ar ne? Voverės visą dieną ieško maisto. Pusę suėda iškart, kitą užkapsto slėptuvėse. Taip jos ruošia žiemos atsargas. Kai ėda, voverės tupi ant užpakalinių letenų, o maistą (pvz., kankorėžį) laiko priekinėmis letenomis. Sukdamos kankorėžį jos nugraužia žvynelius ir suėda sėklas. Voverės taip pat ėda žiedus, ūglius, vabzdžius, grybus, riešutus, erškėtuoges.

17. Geniai ir kiti miško paukščiai

Įsiklausyk: kokius paukščių garsus girdi eidamas šiuo mišku? Kodėl geniai „kala“ medį? Genys – miško sanitaras, todėl „kaldamas“ medį jis išrenka įvairius termitus ir taip išvalo medį. Geniai taip pat „kala“ tam, kad įsirengtų sau jaukius namus. Minta medžių vaisiais ir sėklomis, o kai kurie paukščiai ilgu savo liežuviu iš po žievės bei iš medienos ištraukia besislapstančius vabzdžius ir jų lervas.

18. Suoliukai (išeiname iš miško)

Šio suoliuko visiems pailsėti neužteks, o ir poilsio dar nenusipelnėme! Kodėl suoliukas yra atsuktas į mišką? Nes į automobilius ir taip prisižiūrime kiekvieną dieną! Iš voverės dienvarkės: Ar

žinojai, kad vos gimusi voverytė būna 2,5 cm ilgio? Na, o pagrindinė voverės strategija, kaip išgyventi žiemą – priaugti kuo daugiau svorio. Logiška!

19. Branginkime voveres!

Voverės labai aktyviai prisideda prie miškų išsaugojimo. Ar žinojai, kad voverė, užkasusi riešutus, ne visus juos atkasa ir suėda? Galbūt todėl, kad pamiršo, arba todėl, kad užaugtų daugiau medžių! Paplokime voverytėms!

20. Jau netrukus finišuosime

Ar žinai, kas pavaizduota ant Anykščių regioninio parko herbo? VOVERĖ ir Laimės žiburys. Kodėl? Anykščių regioninis parkas siekia išsaugoti vertingiausias Anykščių krašto gamtinius ir kultūrinius kompleksus ir objektus.